

TARA NOASTRA
FOAIA POPORALĂ A
„ASOCIAȚIUNII“

REDACTOR:

OCTAVIAN COEA.

Q

CUPRINSUL:

	Pag.
V.: Ce să scriem?	487
Comuna „Viitorul“	490
Dr. A. Cheșianu: Bureții	493
Dr. I. Radu: Insușirile animalelor de prăsilă și îngrijirea lor	496
Știri	500

Înștiințare.

Rugăm pe toți câți au binevoit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament.

Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.

Cetitorilor.

Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărănimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.

Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.

Abonamentul e pe an . . . . . 4 cor.

Pe jumătate de an . . . . . 2 „

Pe trei luni . . . . . 1 „

Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“. Sibiiu — Nagyszeben. Asociațiune.

Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărănimea — preoții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărănimii. Indesebi primim bucuros articole cu povețe economice, precum — și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.

Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.

ȚARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.“

Abonamentul: Pe un an . . . . . 4 cor. Pe o jumătate de an . . . . . 2 „ Pe trei luni . . . . . 1 „ Pentru România . . . . . 6 Lei	REDACTOR: OCTAVIAN GOGA.	Redacția și administrația : Sibiu (Nagyszeben) Str. morii, 6.
---	---	--

CE SĂ SCRITEM?

Cuvintele noastre sunt grăite cătră poporul nostru, scrierile noastre sunt scrise pentru poporul nostru.

Cuvine-se deci să știm ce grăim, și să știm ce scriem.

Mai ales în zilele aceste de grele încercări pentru poporul nostru, datorința noastră a cărturarilor este să știm ce avem să scriem pentru poporul nostru.

Ne vin în minte zilele copilăriei noastre, icoane plăcute din tinerețele noastre se strecură înaintea ochilor noștri, și icoanele acestea ne zugrăvesc vieța poporului nostru în trecut.

E ziua sfântului marelui proroc Ilie.

În comunele noastre cu glas plin de vrajă și de evlavie clopotul dela bisericuța din deal ne chiamă la vecernie.

Și la sunetul clopotului se impopulează ulițele comunelor noastre, cari se păreau pustii și părăsite.

Dela umbra pomilor din grădini, bărbați și femei ies la iveală și-și îndreaptă pașii spre sfânta biserică.

Junimea își curmă jocul și flăcăi zdraveni cu fețele vesele, fete mândre cu flori la urechi și cu obrazi îmbujorați, rânduri, rânduri își îndreaptă pașii spre dealul din capul satului unde e așezată bisericuța de lemn.

De pe țârmurii Târnaviei în cărduri aleargă copiii spre a nu se întârziă dela biserică.

Dela prânz sunt tot la apă, s'au jucat, s'au scaldat, au alergat zburdalnic, și acuma ia fuga mare, urcă dealul cătră bisericuță.

Și întrăm toți în bisericuță, și glasul părintelui bătrân vibrează recitând Ectenia cea mare, iar noi copiii cu evlavie privim la cantorul nins de anii vieții, cu ochelarii pe nas, care și el cu glas tremurător îngână: Doamne miluiește-ne, și-i ajutăm cu glasurile noastre tinerele.

După vecernie urmă învățătura, și noi tocmai despre aceasta am voit să scriem.

Dascălul bătrân se urcă pe amvon și cu glas evlavios începeă: «Să ne rugăm lui Dumnezeu și să zicem».

Și se începeau ocinașele: Pentru rugările sfinților Părinților noștri, Impărate ceresc, Poruncile, Darurile duhului sfânt, șapte taine ale legei nouă fără tâlc, precum le aflăm tipărite în Bucoavna cea veche, și încheierea se făcea cu cele 2 porunci ale legei vechi, întru cari toată legea și prorocii razimă.

Și spre ce scop se făceau acestea?

Răspunsul mi-l dă Catehizmul cel mic, cu care am făcut noi începutul învățăturilor noastre.

Glasul bisericii chemă pe credincioși: «Veniți fiilor ascultați-mă pe mine, frica Domnului voi învăța pe voi».

La chemarea aceasta se făcea întrebarea:

Ce voiești să ne înveți pe noi, când ne chiemi așa? Și urmă răspunsul: «*Eu socotesc a vă învăța pre voi, ca să fiți creștini buni, și oameni de omenie*».

Să fim deci creștini buni. Să dăm ce este al lui Dumnezeu, lui Dumnezeu. Să ținem cu tărie la credința bisericii noastre, să ne legăm cu toată ființa noastră de învățăturile bisericii noastre.

Ea ne-a fost scutul nostru în trecut. De furia vijeliilor cumplite în veacurile trecute în biserică ne-am adăpostit, și de acolo au răsunat glasul de învățătură.

Eu socotesc a vă învăța pre voi, ca să fiți creștini buni.

Acolo s'a păstrat credința noastră, care ne-a legat de părinții, de moșii și de strămoșii noștri, acolo s'a păstrat limba noastră, limba mamelor noastre, și limba, care o am auzit încă din leagănul nostru, limba din familie o am auzit noi în biserica noastră, și am rămas ceea ce au fost părinții noștri, moșii și strămoșii noștri: creștini buni.

Și dacă partea întâi din învățătura aceasta ne-a ținut deschise porțile raiului, partea a doua ne-a deschis poarta pentru viața din lumea aceasta.

Să fiți oameni de omenie.

Omenia ne-a ținut pe noi, și atâta am ținut noi la omenie, încât cinstea cea mai mare erà pentru un om, când îi zicea Românul, acesta e om de omenie.

Și erà om de omenie, celce da cinste bătrânilor, celce ascultà de preot și de învățator, celce ascultà de căpeteniile satului, celce cercetà biserica, celce țineà la datinele satului, la obiceiurile satului, la portul satului, la limba sa românească, celce țineà cu neamul său, celce ajută pe neamul său, cu un cuvânt, erà om de omenie celce țineà totdeauna cu neamul său, care se bucurà dimpreună cu ai săi, și plângeà cu ai săi, care postià cum postesc ai săi, care aveà aceleași sărbători cu toți ai săi, care se simțìa că este o zală din lanțul cel puternic al neamului românesc.

Acestea avem să le spunem noi poporului nostru și cu vorba și cu scrisul.

Să fiți creștini buni și oameni de omenie. Să țineți cu credință la învățăturile bisericii cuprinse în cele 10 porunci ale lui Dumnezeu și în poruncile bisericii, să țineți la neamul nostru, la obiceiurile noastre, la portul nostru, la limba noastră și la toate așezămintele noastre de cultură și învățatură.

Biserica să fie ca și în trecut scutul și apărarea noastră, școala să fie locul, unde să trimitem copiii noștri spre a învăța ca să fie creștini buni și oameni de omenie.

Și când școala noastră prin strimtorarea oamenilor și a împrejurărilor nu va mai învăța ca noi să fim creștini buni și oameni de omenie, așa dupăcum noi am fost până acuma, și dupăcum noi am arătat, atunci să ne întoarcem iară în biserica noastră, sara la vecernie să facem din amvonul bisericii școală, și de acolo să răsune din nou glasul bătrânilor noștri cantori:

«*Eu* socotesc a vă învăța pe voi, ca să *fiți* creștini buni și oameni de omenie. V.

COMUNA „VIITORUL“.

IX. Rând bun în trebile comunale.

«Pe urma începutului bun în trebile bisericii, școlai și băncii — zice preotul din «Viitorul» — nici trebile comunale nu mai puteau să rămână baltă; și aici trebuia să se facă rând bun.

Mult timp a lipsit acestei comune căpeteniile a avea bune, și de aici a urmat în mare parte ticăloșirea ei. A fost mare noroc că, în locul notarului strămutat în altă comună, am nimerit un notar mai harnic și cu tragere de inimă pentru binele comunei. Iar la cea dintâi schimbare a *primăriei* și *reprezentanței comunale* (comitetul satului) am izbutit să alegem persoanele cele mai de seamă și mai iubitoare de dreptate.

Primar am ales pe Toma Grozea, om cu stare bună, iubitor de dreptate și de rânduială și inimos, care, de altfel, numai în școala oamenilor în vârstă își câștigase, prin mare strădanie, puțină cunoștință de scrisoare și carte.

Subprimar am ales pe Teofil Florea, *cassar* pe Irimie Stejar, *polițar* pe Costea Pipernea, *tutor orfanal* pe George Popa, *vornic* (încredințat cu supraveghierea hotarului) pe Dumitru Pădurean; iar cești 4 din urmă și ca *jurați prețuitori*. Toți aceștia au învățat a scrie și ceti în școala oamenilor în vârstă și astfel toți, până la unul, se obicnuiseră a ține de seamă de povețele pentru săvârșirea lucrurilor de folos obșteșc.

Știam cât de puțin cunosc oamenii *legile* privitoare la trebile comunei și tot așa și *drepturile* și *datorințele* lor de cetățeni, cum și drepturile și datorințele *ca încredințați cu slujbe* din partea comunei.

De aceea în prelegerile ce am ținut oamenilor în vârstă, una din cele mai de căpetenie ținte mi-a fost: să luminez pe oameni asupra drepturilor și datorințelor lor și peste tot asupra legilor comunale.

Le-am spus adesea că legea dă comunelor mari drepturi: de a se chivernisi ele prin oamenii lor, și că «*cum își aștern așa dorm*».

Tocmai de aceea, fericit e satul care are noroc de oameni cunoscători ai legilor și cu râvnă și dreptate pentru binele de obște.

Pentru buna chivernisire a sa fiecare sat ar trebui să aibă un «*Statut*» (lege) făcut în marginile legilor țării și potrivit împrejurărilor deosebite ale fiecărui sat. Unde s'a făcut un astfel de statut bun, în care se ține seamă de toate trebuințele comunei și unde se urmează căile arătate în el, acolo neapărat trebuie să meargă toate bine și comuna să înflorească.

Facerea unui asemenea statut, potrivit împrejurărilor comunei noastre «*Viitorul*», a fost una din lucrările cele dintâi când ne-am pus să îndreptăm rânduiala slabă a acestei comune.

În statut am avut în vedere tot ce poate fi spre binele comunei, anume:

cum să se adune și îngrijească *averea comunei*;

cum să se înmulțească *averea singuraticilor* prin întreprinderi bune și folositoare;

cum să se îngrijească *averea orfanilor*;

cum să se poarte grije de *săraci*;

cum să se statorească și încasseze *dărilor și aruncurile comunale*;

cum să se țină *rând bun* în comună;

cum să se urmeze pe viitor la *zidirea caselor* și celorlalte *nemestii* (zidiri economice de tot felul);

cum să se poarte grije de *curățenia curților* și mai ales de facerea unei *groape bune pentru păstrarea gunoiului și udului de animale*, de *curățenia stradelor* și a *hoarnelor*;

cum *fumatul* să fie oprit pe strade, prin curte, grădină și peste tot pe afară;

cum *cârcimele* să fie închise în dumineci și sărbători;

cum să se orânduiască pe viitor *șezătorile* și *petrecerile* tinerimei;

cum să se urmeze la ținerea în stare bună a *drumurilor și podurilor comunale*;

cum să se introducă pe viitor o mai bună rânduială în cumpărarea și ținerea *animalelor de prăsilă*: tauri, armăsari, vieri, berbeci, ș. a.;

cum să se îndeplinească mai bine cerințele *legii poliției de câmp*, pentruca fiecare om să-și poată folosi cât mai bine bucata sa de pământ;

mai departe cum are să se urmeze la *prețuirea pagubelor în câmp* ș. a.

Am stăruit în deosebi asupra datorințelor fiecărui membru al primăriei comunale, spunând că toți au să fie *iubitori de dreptate* și să nu râvnească la bunul altuia;

că ei, ca fruntași, trebuie să fie *pildă de bune purtări* întru toate;

astfel să se *ferească de cârcime, de beții, de nelucrare* și alte fapte păcătoase. Toți, începând cu primarul și notarul până la cel din urmă *pârgar și jitar*, să fie la locul lor, împlinindu-și datorințele și ținând seamă de drepturile cari li se îmbie prin lege.

Prelegerile au deșteptat pe oameni. Ele au avut darul de a le câștiga inima pentru înnoiri folositoare pe seama comunei și deodată și pe seama lor.

Noua primărie comunală și noua reprezentanță primesc statutul de care am făcut pomenire mai sus și, fiind el făcut în marginile legii, a fost întărit și de deregătoriile mai înalte.

Dar bunele orânduirii prevăzute în statut au și fost puse în lucrare de cătră oamenii cei noi din fruntea satului.

Toți aceștia se întreceau unii pe alții întru îndeplinirea datorințelor. Ei au fost ajutați mult în lucrarea lor de toți ceice au luat parte la prelegeri și de cătră căsenii acestora.

Nu e îndoială, piedeci s'au ivit destule în calea cătră o schimbare spre bine a lucrurilor în comună, pentrucă oamenii sunt mulți și lipsele și năcazurile mari. Voința nestrămutată însă a celor puțini și buni zi de zi biruie câte o piedecă și pune la cale câte o înnoire prevăzută în statut.

În scurt timp aproape tot satul a început să vadă că bine s'a pornit cum s'a pornit. Astfel împotrivrile se împuținează, oamenii încep să rămână în marginile trase de lege și dorul și binecuvântarea lui D-zeu încă nu întârzie».

BUREȚII.

Ființele vii din lume, sunt: plantele, animalele și omul. Am pus întâiu plantele, pentrucă acestea au fost zidite mai la început. Încă în ziua a treia a zidirii, când apa se despărți de uscat, la porunca dumnezeiască, ele încep să răsară, să crească și să îmbrace pământul în haină verde.

Pe lângă număroasele plante, ierburi, cari împodobesc munții și pomii, cari umbresc grădinile, a lăsat Dumnezeu și de acelea, cari nu-s verzi, au vieată mai tănuită și de aceea sunt mai puțin cunoscute. Aceste plante sunt bureții.

Nici o familie a plantelor nu-i așa de bogată și așa de fe-lurită în făpturi, apoi așa de întinsă ca a bureților. Ei se găsesc aproape în tot locul. Unii, foarte mici, se află risipiți prin aer, ori îngrămădiți pe firele de prav din el ca d. e. mucezeala; alții se află în apă, în pământ, pe haine și alte lucruri; iar alții mai mari, ascunși în lăuntrul unor plante, ca *tăciunele* în paiul de grâu și cucuruz, de unde se arată numai când rodește, când își coace sământa, pravul cel negru, ce umple spicul de grâu, ori acela care se află în umflătura de pe cucuruz. Bureții cari sunt și mai mari, ca *iasca*, trăiesc în coaja arborilor, *ciuperca*, în pământ ș. a.

Mulți bureți mici, prin lucrarea lor, ne sunt folositori, ei mijlocesc adecă: dospirea pâinei, înăcrirea, închegarea laptelui, înăcrirea borșului, a curechiului (verzei), ferberea mustului ș. a. tot atâtea lucruri bune; dar de altă parte e mare și numărul acelora, cari ne sunt stricăcioși. Aceștia sunt, cari cauzează boalele lipicioase (molipsitoare), boale cari trec dela unul la altul, și adeseori umplu satul, ca pentru ex. *grumăzarea* (difteria), *tusa măgărească*, *pojarul*, *vărsatul*, *lungoarea* ș. a. De acești bureți mici (bacterii) numai așa ne putem feri, dacă ocolim casa celui-ce suferă de boală lipicioasă. Care este apoi boală lipicioasă, și prin urmare primejdioasă, e dator, după lege, să ni-o spună doctorul, care vindecă pe cel bolnav.

Dar să-i lăsăm pe aceștia, să-i vedem pe cei-ce cresc în grădini, la câmp și prin păduri, pe adevărații bureți.

Cele mai multe plante au rădăcină, tulpină, frunze apoi flori și fructe; bureții însă nu le au. Intreagă făptura lor este o mucezeală, ascunsă în pământul gunoios, ori în lemn putregăios. Când această mucezeală e deplin crescută, dezvoltată, începe să

rodească, produce adecă bureții (fig. 1), cari vin la fața pământului, spre a putea coace și risipi sămânța mărunță (sporii), ce crește în pălăria lor. Bureții ce-i culegem ar fi așa dar numai

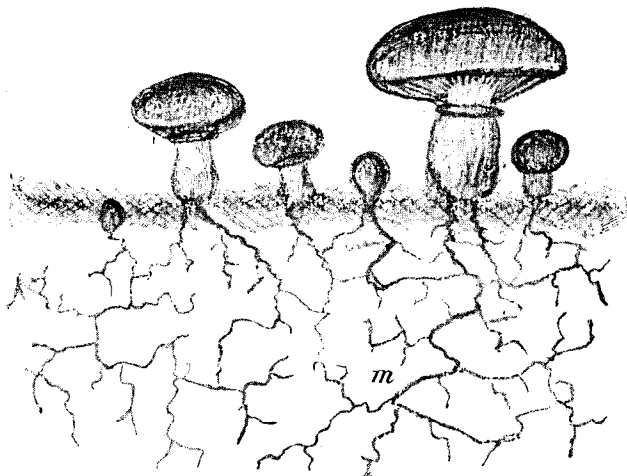

Fig. 1. Muzezeala din pământ [m], apoi bureții ce cresc din ea.

fructele; corpul ce rodește, muzezeala rămâne întreagă în pământ, și dacă timpul e cald, umed, rodește din nou.

Pălăria bureților este îndoită în felurite chipuri, la început totdeauna e strânsă lângă picior (cotors'au coada buretelui). În crețele (foițe) de sub pălărie (fig. 2 h) se află adecă sămânța buretelui și pentru apărarea acesteia în poțtriva ploaiei, și a vântului, are marginile plecate la vale. Deodată cu coacerea sămânței, marginile pălăriei se desdoesc, se ridică, adeseori creapă ca vântul să poată ajunge la crețe ușor, și să poată risipi sămânța coaptă, ce se desface de ele. Sămânța dusă în loc gunoios, umbros, apoi cald și umed, crește, se face din ea muzezeală, care la timp aduce și ea bureți.

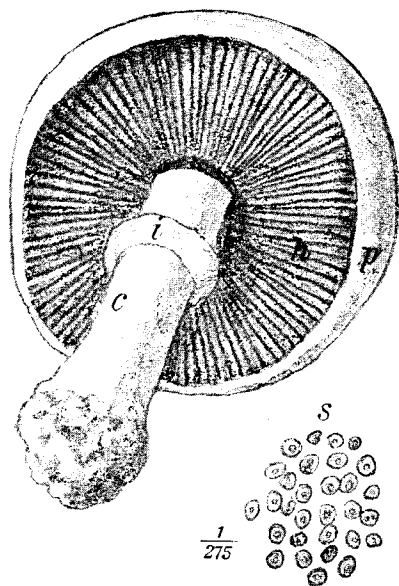

Fig. 2. Ciuperca, lângă ea [S] sămânța, care-i de 275 ori mai mică de cum o arată chipul.

Sunt bureți buni, și răi. Cei buni au miros, gust plăcut și se măncă; cei răi miroasă greu, sunt grețoși, aceștia conțin otravă, de aceea trebuie să încungiurați.

Semne mai apropiate, după cari să ne putem îndreptă la alegerea bureților nu avem, singură dedarea, și îndrumările acestora cu cari îi culegem ne pot ajuta. Preste tot, bureții cu față frumoasă — roșie, pestriță, vânătă — cari bat la ochi din depărtare, nu-s de cei buni; coloarea celor buni e mai mult albă ori albuie, galbină, negrie. Are mare înriurintă asupra lor, și locul în care cresc. Bureții ce se fac în loc prea întunecos, nici când nu sunt așa buni, ca cei-ce cresc în luminișul pădurilor.

Grija bună îl ferește pe om de rău. Bureții despre cari ne indoim, că sunt oare buni ori răi, să-i opărim cu apă sărată și apoi să gătim din ei mâncare.

Să se știe și aceea, că uneori și bureții buni cauzează dureri, turbură mistuirea, atunci anume, când sunt înbătrâniți, vermănoși la coadă, ori când sunt stătuți, culeși de câteva zile. Ei sunt ca și carnea, de stau, se strică; buni de mâncat sunt așa dar numai bureții tineri și proaspeți, bureții a căror pălărie este indoită la vale, și nu sunt uscați, vestejiți pe deasupra.

Cei mai întrebunțați sunt: *Ciuperca* (fig. 2); *Ciuciuileții* sau bureții de iarbă (fig. 3); *Bureții albi* sau iuțișorii (fig. 4); *Urechiușele* s'au bureții galbini (fig. 5); apoi *Mănătarca* s'au hiriba (fig. 6).

Fig. 3. Ciuciuileți.

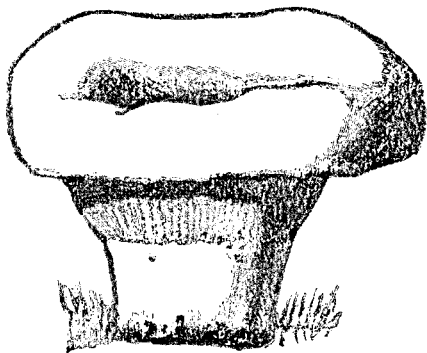

Fig. 4. Burete alb.

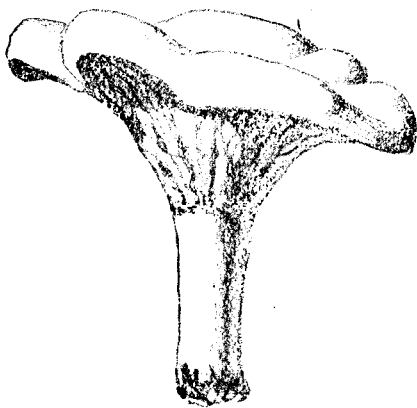

Fig. 5. Urechiușă.

Unele soiuri (ciuperca, urechiușa, mănătarca) se pun și pe iarnă, murați în sare, ori înșirați în ață și uscați bine.

Bureții ne dau mâncări plăcute și hrănitoare, mai bune decât multe alte mâncări de vară, sunt vrednici dar ca să-i culegem și folosim.

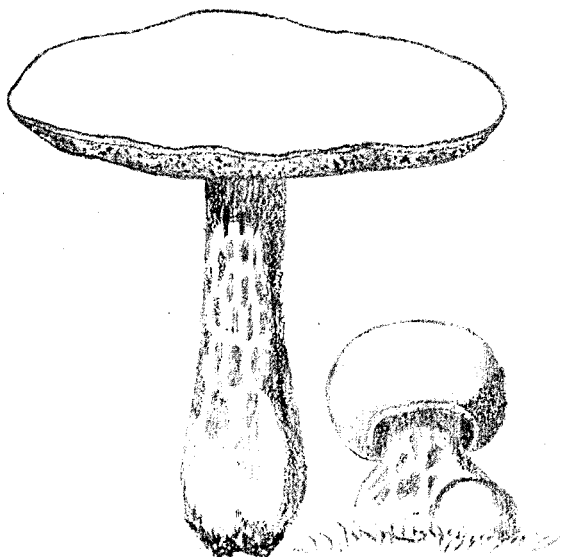

Fig. 6. Mănătarcă.

Când cineva s'ar bolnăvi de bureți, leacul cel mai bun și mai ușor este apa caldută, să beie din aceasta până îi vine să verse, iar după-ce a vărsat (vomat) și astfel și-a ușorat stomacul (rânza), să beie lapte, să chieame apoi doctorul, și să se lase în grija acestuia.

Dr. A. Chețianu.

ÎNSUȘIRILE ANIMALELOR DE PRĂSILĂ ȘI ÎNGRIJIREA LOR.

Ca să putem avea vite de prăsilă frumoase și de preț, trebuie să le cunoaștem însușirile bune, ce mai totdeauna se pot cunoaște de pe anumite părți ale trupului. Frumoasă e numai vita aceea, care e desvoltată bine în toate părțile ei, cu cari ne poate da și folosul cel mai mare, ce putem aștepta dela ea. *Calul de călărit**¹ numai atunci e frumos, dacă are oase puternice și sănătoase,

¹ Steluța însemnează schimbarea diapozitivei.

muschi bine dezvoltati, picioare drepte, statură regulată, pept adânc și larg, — care ascunde plămâni și inimă sănătoase, — foale mic, pe scurt: toate acele însușiri, cari îl fac sprinten și puternic pentru munca călăritului.

Iar vaca *bună de lapte*,* atunci avem nădejde, că dă folosul cel mai mare, deci atunci e mai frumoasă, dacă nu e ciolănoasă ca boii, ci are oase mai subțiri, muschi mai slăbuți, dar *foale* cât de dezvoltat, ca să poată rășni și face în lapte, cât de mult nutreț, și dacă are uger mare, lat.

Forma trupului la vitele de casă o dau oasele și muschii (carnea).

Capul e partea cea mai însemnată a vitei. De pe cap o putem cunoaște, dacă e frumoasă, ori nu, dacă e ascultătoare, ori îndărătnică, dacă e tinără, ori bătrână, că e bărbătuș, ori muierușcă. Capul să nu fie nici prea mare, cărnos, nici prea mic. Nările largi, buzele întinse, ochii mari, fruntea largă, urechile des mișcătoare și întreg capul uscățiv arată vită sprintenă și ascultătoare. Vitele cu cap lungăreț și bot ascuțit nu sunt soi de ingrașat. Coarne prea mari numai ingreună vita și o parte bună de nutreț trece cu ținerea coarnelor.

După cap e ceafa sau *cerbicea*, din care se începe *grumazul** cu *coama*. La bărbătuș grumazul e mai gros, muscular, puternic, la muierușe mai subțire și lung. Grumazul prea gros nu e bun nici la boul de jug, nici la taur, căci ingreună răsufierea și moleșește vita. Vaca cu salbă prea mare și cu grumazi a bou nu e soi bun de lapte, iar grumazii prea lungi și prea uscățivi arată slăbie. Grumazul frumos, bine potrivit cu trupul și ținut sus e o podoabă a vitei și mai cu seamă a căilor,* (grumaz de lebedă).

După grumaz vine *greabănul* până la spinare. Pe greabăn se razimă jugul, hamul și pe o parte a lui stă șaua. E făcut din niște incheieturi lungite ale gâtului și poartă muschi tari, cari leagă grumazul cu umerii și spinarea. La cal trebuie să fie lung și ridicat, că atunci va fi puternic la ham și călărit și-și va putea ține grumazii sus. La boi trebuie să fie lat și oblu ca spinarea, ori numai puțin ridicat; iar la oi să nu fie de loc ridicat, căci atunci lâna-i va fi deschisă și va pătrunde în ea necurățiile.

Dela greabăn până la șele e *spinarea*, care trebuie să fie lată, scurtă și dreaptă, să nu fie nici *deșelată* nici *cocoșată*. Vita cu spinarea prea lungă, ori cu spinarea ascuțită e slabă de muncă.

Șelele, cari sunt făcute din niște încheieturi de oase dela capătul spinării, trebuie să fie late și încungiurate de muschi puternici, așa numita *pecie lungă*.

Dela șele până la începutul cozii este *crucea* sau *crupa*, partea cea mai însemnată pentru tăria vitei. E făcută din osul ce se intinde dela șele până la începutul cozii și ramurile de oase dela picioarele dinapoi (șoldurile). Vita, bine desfăcută, largă în șolduri, cu crucea oablă și lungă va fi bună și de îngrășat și de muncă. Crucea prea scurtă face vita teșită, adecă plecată din'apoi, slabă în șele și picioare.

Pieptul adânc și larg, cu coaste tari și binearcuite ascunde plămâni puternice și dovedește vită tare și bună de muncă.

Picioarele trebuie să aibă oase puternice și regulate așa ca niște stâlpi bine făcuți. Să nu fie așezate prea sub foale. Vitele cu picioarele dinapoi ca cobilele, vor rișchiă cu ele, ori le vor impleteci și iute se vor obosi la mers. Dintre soiurile de vite, înșirate mai nainte, soiul Pinzgau mai ales are trupul în toate bine dezvoltat și se potrivește foarte bine pentru părțile ardelenale ale țării noastre; dintre oi soiul *Țigaie*, dintre porci *Mangulicea*, dintre găini cele *Orpington*.

Ori-care soi u ne-am alege însă, lucrul de căpetenie e *ținerea* vitei. „Ochiul stăpânului îngrășă vita“, — e un adevăr atât de vechiu, cât economia vitelor. Să fie soiul cel mai ales, dacă nutrețul și îngrijirea sunt slabe, vita răiește. Nutrețul cel mai bun e fânul de livadă, cosit de timpuriu, când a început a înflori și uscat în vreme bună. Dacă ne plouă fânul cosit, tocmai părțile cele mai bune se spală și se pierd.

Apoi luțerna și trifoiul, — cari în stare verde trebuie să se deie amestecate cu paie, ori cu fân uscat, — nu trebuie să lipsească dela nici o economie.

Vacile a fătă trebuie să capete nutrețuri bune, să nu fie purtate pe dealuri depărtate iar peste noapte să fie totdeauna la adăpost bun și curat. După fătare, curățenia să fie și mai mare, grajdul curat și cu aer sănătos, iar vaca țesălată și ugerul spălat, cât mai des. Vom avea mare ușurință dacă vom deda vițelul chiar din ziua întâi să nu sugă la vacă, ci să beie laptele dintr'un vas anume.

Indată după fătare vițelul trebuie șters pe gură și pe nas cu o cârpă curată și după ce se ridică și mulgem vaca, ținând degetul la gura lui, il vom duce cu gura în vasul cu laptele și-l va suge tot. A doua, cel mult a treia zi nu mai trebuie să-i ținem

degetul, că-l va bea singur. Laptele din ziua întâi și a doua e cel mai de folos vițelului, că-i curăță rânza (stomacul) de niște materii cleioase. În chipul acesta vițelul nu va mai fi chinuit luându-l dela vacă, nici vaca nu va căpăta năravuri rele, de a nu slobozi laptele, — iar întărcarea, adecă schimbarea laptelui cu alte mâncări va fi foarte ușoară. Grijă cea mai mare ce trebuie s'o avem e numai aceea, ca vasul în care-i dăm laptele să fie totdeauna curat, spălat cu apă fierbinte, iar după mâncare să ștergem botul vițelului să nu se înăcrească laptele de pe el. La 8 săptămâni îi putem scădea laptele, adăugând câteva linguri de mămăligă, iar la 10 săptămâni îl vom întărcă de tot, mai ales dacă avem de gând să-l ținem de prăsilă, să fie sprinten, vioiu. După întărcare, pe lângă un fân bun, tinăr, ori puțină otavă, să-i mai dăm odată în zi grăunțe, făcute păsat, ori ovăs. *Ținerea bună a vitei în anul întâi e lucru de mare însemnătate*, căci, dacă în anul întâi n'a fost ținută bine, nu va putea fi nici odată vită de mare preț.

Curățenia vitei face cât jumătate de nutreț. În piele sunt niște găurele mici, prin cari se face un fel de răsufare. Dacă găurelele sunt astupate, răsufarea aceasta e împedecată și vita tânjește. De aceea vite frumoase, mai ales în vreme de iarnă, nu se pot nici închipui, dacă nu le vom țesela și peria cât mai des. Uneori, părul crește așa de mare, că peria nu poate lua pravul. Atunci cu nește foarfeci anume, cari nu sunt scumpe, vom tunde vita. Dacă nu vom curăți bărbătește se va face pe ea pepingină și păduchi, cari o slăbesc și ori cât de bun nutreț i-am da, până nu se curăță, nu se intramă.

Dela vaci necurățite și neîngrijite nici laptele, cât de puțin vor da, nu poate fi curat și bun.

Grajdul de asemenea trebuie curățit în toată ziua. Gunoii lăsați în grajd dă în putrezire și face un miros de care vitei nu-i merge bine. Ieslea în toată ziua după mâncare trebuie s'o golim și s'o curățim bine.

Din când în când să spălăm și vita și grajdul. Ca și omul și vita numai atunci se simte bine, dacă are aer curat și bun. Mulți din economii noștri n'au nici o fereastră la grajd. Fără lumină nu-i merge bine nici unei vietăți de pe pământ. Drept aceea vitele noastre vor fi mai voioase și mai sănătoase, dacă la grajduri vom avea câte o fereastră. Negreșit, că în vreme de iarnă grajdul trebuie bine lipit, călduros. Știm bine că dacă din pricina frigului într'o noapte ne-am tot întors de pe o latură

pe alta, a doua zi suntem ca bătuți; — tot așa e și cu vita, că și ea e din carne și oase.

În vreme de boale, să despărțim îndată vita bolnavă de cele sănătoase, și să împlinim toate îndrumările, ce ne dau di-regătoriile.

La prăsirea unor vite alese lucrul de căpetenie e să ținem taur și peste tot gonitor cât mai frumos și să-l folosim cu cruțare. Un taur bun, nici odată nu e prea scump, și îngrijirea bună a lui ne răsplătește din belșug.

*

Și în economia de vite, ca în toate, lumea înaintează mereu, descoperind prin învățătură căli din ce în ce mai bune, pe cari putem ajunge la bunăstare. Trebuie deci să ne deșteptăm și noi, să luăm învățăturile bune, să sămănăm tot mai puține bucate, mai ales în ținuturile deluroase, dar tot mai multe ierburi, ținând vite alese și îngrijindu-le bine.

Dacă ne vom deștepta ca alte neamuri înaintate, vom vedea că și pământul acesta, îngrășat de atâtea veacuri cu sudoarea noastră, ne va răsplăti din belșug munca și nu va trebui să luăm drumul pribegiei.

Dr. I. Radu.

ȘTIRI.

Abonații cari au plătit numai pe un pătrar sau o jumătate de an ori n'au plătit nimica din prețul abonamentului sunt rugați să trimită suma cu care sunt în restanță.

⊙

Moștenitorii de tron ai României au fost Mercuri în 24 Iulie oaspeții Sibiului. Au cercetat Muzeul Asociațiunii, Catedrala și Muzeul Carpatin. Sosiți la orele 12, au plecat la orele 3 și jumătate, între strigătele de „să trăiască“, ale publicului numărös.

⊙

Comitetul cercual al despărțământului Hațeg își va ține în 11 August adunarea cercuală în biserica gr.-cath. din Barul mare. Se vor tracta chestii administrative și se va ține o prelegere economică cu schiopticonul pentru popor. Indemnăm pe cetitorii noștri, să ia parte în număr cât mai mare la toate adunările despărțământelor „Asociațiunii“.

⊙

Reuniunea sodalilor români din Sibiu a avut în 27 Iunie o serată literară, în care dna Tordășianu, a ținut o conferință despre poeziile dsoarei Cunțan, împărțind 10 ex. din volumul de poezii membrilor societății.